

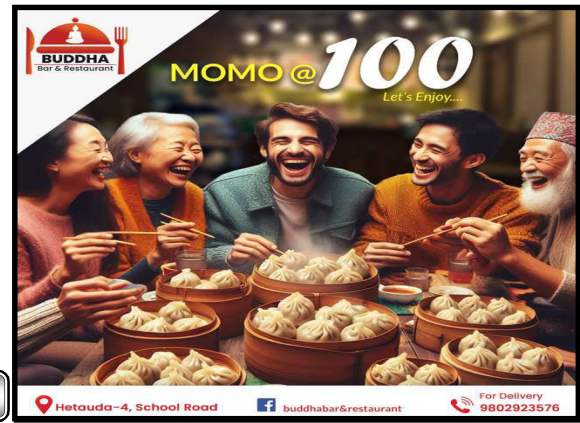

म.जि.प्र.का.दर्ता नं. ३०/०६५/०७०

समृद्ध समाज

SAMRIDDHA SAMAJ NATIONAL DAILY राष्ट्रिय दैनिक

वर्ष १५ अङ्कः २६७ २०८१ मदी ८ गते मंगलबार 20 August 2024, Tuesday - पृष्ठ ८ मूल्य रु. ५/-

हेटौंडा कपडा उद्योग सञ्चालनः सरकारको रहर कि जाँगर ?

शनिबार हेटौंडा-१० लाई बालमैत्री शासनयुक्त वडा घोषणा गरिँदै

समाज संवाददाता

हेटौंडा: हरेक वर्ष सरकारको बजेट भाषणको समयमा हेटौंडा कपडा उद्योगको विषयले चर्चा पाउने गरेको छ। चर्चामात्र होइन, सरकारको बजेटमा महत्वपूर्ण स्थान ओगट्ने गरेको छ, कपडा उद्योग पुनः सञ्चालनको विषयले।

खण्डहर बनेको हेटौंडा कपडा उद्योग पुनः सञ्चालनका विषयमा हरेक वर्ष सरकारको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र बजेटमा समावेश हुने गरेको छ। सरकार फेरिएसँगै अनुगमन र अवलोकन पनि बाक्लै हुन्छ। कपडा उद्योगको विगतको इतिहास सुन्नु मन्त्री फेरिएपिच्छे हेटौंडा आउने गरेका छन्। तर, हेटौंडा कपडा उद्योग पुनः सञ्चालन कम चुनावीपूर्ण भने छैन।

हालैमात्र उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्तिमन्त्री दामोदर भण्डारीले हेटौंडा कपडा उद्योगको स्थलगत अवलोकन गर्नुभएको छ। सत्तापक्षका प्रमुख सचेतक महेशकुमार बत्तीला, बागमती प्रदेशका उद्योग, वाणिज्य, भूमि तथा प्रशासनमन्त्री सुकमाया तामाङ, औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन बोर्डका कार्यकारी निर्देशक पदम ओलीसहितको टोलीले उद्योगको अनुगमन गरेको थियो। सो भ्रमणका क्रममा मन्त्री भण्डारीले हेटौंडा कपडा उद्योग सञ्चालनको मोडल तय गर्ने अन्तिम तयारी भएको बताउनुभएको थियो।

उहाँले वर्तमान अवस्थामा नै उद्योग सञ्चालन सम्भव नरहेकाले स्पष्ट मोडल र लगानीसहित अधि बढ्ने तयारी भएको बताउनुभयो। सरकार युवा पलायन रोक्न र लगानीको वातावरण तयार पार्न प्रयत्नरत रहेकाले हेटौंडा कपडा उद्योग सञ्चालनको काम तिव्र पारिएको उहाँको भनाइ छ। हेटौंडा कपडा उद्योगसहित ९ वटा उद्योगका विषयमा सरकारले छिट्टै निर्णय गर्ने तयारी गरेको उहाँले बताउनुभयो।

मन्त्री भण्डारीका अनुसार बन्द उद्योग सञ्चालनका लागि सरकारले निजीकरण इकाईमा अर्थ मन्त्रालयसँग गहन छलफल गरिरहेको छ। निजीकरण इकाईले ९ वटै उद्योग सञ्चालनको मोडल तयार गर्ने र सोही अनुसार केही दिनमा नै निर्णय गर्ने उहाँको भनाइ छ। हेटौंडा कपडा उद्योग सञ्चालन गरी युवाहरूलाई रोजगारी र आर्थिक उपार्जनमा जोड्ने सरकारको तयारी रहेको उहाँले बताउनुभयो।

सरकार फेरिएपिच्छे

अनुगमन र भाषण

वर्षौंदेखि रूग्ण अवस्थामा रहेका सरकारी उद्योग सञ्चालनका लागि चासो देखाएसँगै हेटौंडा कपडा उद्योग पनि पुनः जीवनको पर्खाइमा रहेको छ। सरकारको स्वामित्वको उक्त उद्योग सञ्चालनका लागि २०८० माघ १४ मा तत्कालीन प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल 'प्रचण्ड'ले एक साताभित्र मोडलिटी तयार पारेर पेस गर्न निर्देशन दिनुभएको थियो। जसका कारण सो उद्योगका विषयमा विभिन्न कोणबाट टिकाटिप्पणी भयो। तर, प्रक्रिया पूरा हुन सकेन।

त्यसअघि तत्कालीन अर्थमन्त्री जनार्दन शर्माले आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को बजेटमा रूग्ण उद्योग सञ्चालनको नीतिअनुसार हेटौंडा कपडा उद्योग सञ्चालनमा ल्याउनका लागि आवश्यक बजेट दिने बताउनुभएको थियो। उहाँले उपयुक्त ढाँचामा सो उद्योग सञ्चालन गरी उत्पादित कपडा सार्वजनिक पदधारण गरेका व्यक्तिले प्रयोग गर्न बताउनुभएको थियो।

२०७९ साउन १२ मा तत्कालीन उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्तिमन्त्री दिलेन्द्रप्रसाद बडूले हेटौंडा कपडा उद्योगको अनुगमन गर्नुभएको थियो। सो समयमा उहाँले उद्योग सञ्चालनका लागि निजी क्षेत्रसँग सहकार्य गर्न सरकारले तयारी गरेको बताउनुभएको थियो।

यता २०७६ माघ ११ मा कपडा उद्योगको अनुगमन गर्नुभएका तत्कालीन उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्तिमन्त्री लेखराज भट्टले लामो समयदेखि बन्द रहेको सो उद्योगको बारेमा मोडलिटीसहित छिट्टै मन्त्रालयले निकास निकाल्ने बताउनुभएको थियो। २०७५ भदौ २० मा काठमाडौँबाटै तत्कालीन उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्तिमन्त्री मातृका यादवले हेटौंडा कपडा उद्योग र गोरखकाली रबर उद्योग सञ्चालनका लागि छलफल अधि बढाइएको र छिट्टै टुंगोमा पुग्ने बताउनुभएको थियो। २०७३ पुस २९ मा तत्कालीन उद्योगमन्त्री नवीन्द्रराज जोशीले काठमाडौँबाटै सरकारले हेटौंडा कपडा उद्योग सञ्चालनमा ल्याउने तयारी गरिरहेको जानकारी दिनुभएको थियो।

बन्द अवस्थामा रहेको हेटौंडा कपडा उद्योग परिसरमा २०६९ सालमा माओवादी केन्द्रले महाधिवेशन गरेपश्चात् उद्योगको चर्चा थप चुलिँदै आएको छ। उता, २०६५ सालमा डा. बाबुराम भट्टराई अर्थमन्त्री

हुँदा उद्योग सञ्चालनका लागि ९ करोड रुपैयाँ बजेटसमेत छुट्याइएको थियो। त्यस समयमा उद्योग पूर्णरूपमा बन्द भएको ८ वर्ष भइसकेको थियो। बजेट विनियोजन भयो, तर उद्योग सञ्चालन हुन सकेन। यस विचमा सरकारको बजेटमा समावेश भएको हेटौंडा कपडा उद्योग सञ्चालनको विषयमा विभिन्न समयमा समिति तथा कार्यदल गठन भए, अनुगमन तथा अध्ययन गर्ने काम पनि भयो। तर, उद्योग सञ्चालनको प्रक्रिया अधि बढेन। अध्ययनका प्रतिवेदनहरू कागजमा नै सिमित बन्यो।

खण्डहर उद्योग: न मसिन वल्छ, न प्रतिधि काम लाग्छ

दुई दशकदेखि पूर्णरूपमा बन्द रहेको हेटौंडा कपडा उद्योग हाल खण्डहर बनेको छ। उद्योगका मसिनहरू खिया लागेको अवस्थामा छ भने भौतिक संरचनासमेत जिर्ण बन्दै गएका छन्। खियाका कारण मसिन चल्न सक्ने अवस्थामा नै छैन भने पुरानो प्रतिधिको कारण उद्योग सञ्चालनको सम्भावना न्यून देखिन्छ।

९ वटा भवनमा रहेका उद्योगको कपास पेल्लेदेखि तान तान्ने मसिनहरू प्रयोग र मर्मत नहुँदा कवाडी भै बनेका छन्। उद्योगमा रहेका २४८ वटा कपडा बुन्ने तानहरू र मसिनहरू मर्मतको पर्खाइमा रहेका छन्। उद्योगको तान तान्ने मसिनमा धागोका रोलहरू अझै बाँकी नै रहेका छन्। ती सेता धागोका रोलहरू बन्द कोठाभित्रको अन्धकारमा पानीका कारण पहिलेदेखि गएका छन्। कपास पेल्ले मसिन र कपास ढुवानी गर्ने बाकसहरू अस्तव्यस्त अवस्थामा रहेका छन्।

तानमा रहेका ठूला धागोको चर्खाहरू र साना चर्खाहरू छरपस्ट अवस्थामा रहेका छन्। कपडा रंग्याउने, पखालेलागायत कपडा सुकाउने स्थानको अवस्था पनि निकै जिर्ण रहेको छ। उद्योगको हरेक भूयाल, ढोकाहरू घाम र पानीका कारण मक्किएका छन् भने ट्युबलाइट, बत्तीहरू फुटेर यत्रतत्र छरिएका छन्। उद्योगको फोहर पानी बन्न बनाइएका ड्रेनहरू भत्कन थालेका छन्।

हाल हेटौंडा कपडा उद्योग औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन लिमिटेडको स्वामित्वमा रहेको छ भने उद्योग क्षेत्रभित्र सशस्त्र प्रहरी बलको क्याम्प खडा गरिएको छ। उद्योगको मुख्य प्लान्टदेखि प्रशासनिक

भवनसम्मका सबै क्षेत्रमा सशस्त्र प्रहरी बल १४ नम्बर हेडक्वाटरको कार्यालय रहेको छ। उद्योगको प्रशासनिक भवनमा सशस्त्रको प्रशासन सञ्चालनमा रहेको छ भने मुख्य प्लान्ट तथा मसिन रहेका भवनको निश्चित कोठाहरू मेस, तथा क्वाटरका लागि प्रयोग हुँदै आएको छ।

२ पटक खारेज भएको उद्योग

२०३२ सालबाट सुरु भएको हेटौंडा कपडा उद्योगले २०३५/०३६ सालबाट औपचारिक रूपमा उत्पादन सुरु गरेको हो। सरकारको पूर्ण स्वामित्वमा रहेको सो उद्योगले पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन हुँदा दैनिक ३६ हजार मिटर कपडा उत्पादन गर्नसक्छ। सुरुवातमा दैनिक एक सिफ्टमा सञ्चालन भइरहेको उद्योगले २०३८ सालबाट उत्पादन क्षमता वढाएर दैनिक दुई सिफ्ट र २०३९ वैशाखबाट दैनिक ३ सिफ्टमा उद्योग सञ्चालन गरेको थियो। सो समयमा ३ सिफ्टमा पूर्ण क्षमतामा उद्योग सञ्चालन गर्दै उद्योगले वार्षिक १ करोड १० लाख मिटर कोरा कपडा, २ सय ५० मेट्रिक टन सुती कपडा र २ सय ५० मेट्रिक टन बुट्टेदार र सेता कपडा उत्पादन गर्ने गरेको थियो। उद्योगमा कार्यरत कर्मचारीका छोराछोरीको अध्ययनका लागि उद्योग परिसरभित्रै हेटेक्स स्कूल पनि सञ्चालनमा ल्याइएको थियो।

नेपाल र चीन सरकारको संयुक्त लगानीमा स्थापना भएको सो उद्योगमा तत्कालीन अवस्थामा पुँजीगततर्फ ८ करोड ४३ लाख र चालु पुँजी ९ करोड १८ लाख रुपैयाँ लगानी गरिएको थियो। हेटौंडा औद्योगिक क्षेत्रको २३६ रोपनी क्षेत्रफलमा फैलिएको सो उद्योगमा १ हजार २ सय जनाले प्रत्यक्ष रोजगारी प्राप्त गरेका थिए।

उद्योग स्थापनादेखि नाफामा रहेको सो उद्योग २०५४ सालदेखि घाटामा सञ्चालन हुन पुग्यो। आर्थिक वर्ष २०५४/०५५ बाट घाटा व्यहोर्न बाध्य बनेको सो उद्योग राजनीतिक नियुक्ति, सरकार परिवर्तनपछिको हस्तक्षेप र कर्मचारी आन्दोलनको प्रत्यक्ष असरको शिकार बनेको थियो। २०५४ पछि निरन्तर घाटामा सञ्चालन हुन पुगेपछि २०५७ माघ १८ गतेको नेपाल सरकारको मन्त्रपरिषद बैठकले उद्योग बन्द गर्ने निर्णय गरेको थियो। उद्योगमा कार्यरत सबै कामदार र कर्मचारीलाई सामूहिक अवकाश दिएर २०५९ मा सरकारले उद्योग खारेज गरेको थियो।

२०५९ मा खारेज भएको सो उद्योग आर्थिक वर्ष २०६५/०६६ मा पुनः सञ्चालनको निर्णय भयो। तर, उद्योग सञ्चालनले निरन्तरता पाउन सकेन। उद्योग सञ्चालन गर्न नसकेर घाटा व्यहोर्न नसक्ने भन्दै सरकारले उद्योगलाई २०६६ कात्तिक १८ को मन्त्रपरिषदको निर्णयअनुसार दोस्रो पटक खारेज गर्ने निर्णय गर्‍यो।

सरकारले भौतिक पूर्वाधारतर्फको ८ करोड १२ लाख २५ हजार रुपैयाँ, प्लान्ट मसिनरी, सवारी साधनलगायतका सामानको ८ करोड १४ लाख २६ हजार रुपैयाँ, आफ्नै स्वामित्वमा रहेको २ सय ५६ रोपनी जग्गाको मूल्य २० करोड १९ लाख १५ हजार रुपैयाँ मूल्यांकन गरी उद्योग खारेज गरेको थियो।

समाज संवाददाता

हेटौंडा: आउँदो शनिबार हेटौंडा उपमहानगरपालिका १० नम्बर वडालाई बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा गरिने भएको छ। सोमबार वडा कार्यालयमा पत्रकार सम्मेलनको आयोजना गर्दै वडा अध्यक्ष फुर्वा दाँजे लामाले शनिबार एक समारोहका बीच सोलिडियरिटी माध्यमिक विद्यालयको सभालमा बालमैत्री शासनयुक्त वडा घोषणा गर्न लागेको जानकारी दिनुभएको हो।

वडालाई बालमैत्री घोषणा गर्नका लागि आवश्यक ५१ वटा सूचकहरूमध्ये ४९ सूचकहरू १ सय प्रतिशत, एउटा सूचक ९५ प्रतिशत र एउटा सूचक ८१ प्रतिशत पूरा गरेर वडालाई बालमैत्री घोषणा गर्न लागेको उहाँले बताउनुभयो। वडामा रहेका १० वटा बाल समूह र एउटा बाल सञ्जालमा करिब २ सय ५० जना बालबालिका र विभिन्न संरचनागत समितिहरूमा ५ सय १३ जना बालबालिकाहरू रहेका कारण चौथो वडाको रूपमा निकृष्ट बालश्रममुक्त, बालविवाहमुक्त र बालमैत्री शासनयुक्त वडा बनाउन लागेको उहाँले बताउनुभयो। वडाले बालबालिकालाई आवश्यक शिक्षा, स्वास्थ्य हेरचाह, अवसर, वृद्धि विकास र सहभागिताको अवसर प्रदान सकेका मात्र भविष्यमा राज्यले असल नागरिक पाउने लक्ष्य लिएको उहाँको भनाइ छ।

विसं २०७९ सालको घरधुरी तथ्याङ्कअनुसार वडामा १८ वर्षभन्दा कम उमेर समूहका बालबालिकाको जनसंख्या एक हजार ८ सय ९५ रहेको छ। जसमा ९ सय ९३ बालक र ८ सय ९९ बालिका रहेकोमा ५२ दशमलव ६ प्रतिशत बालक र ४७ दशमलव ४ प्रतिशत बालिका वडामा रहेको उहाँले बताउनुभयो। हेटौंडा उपमहानगरपालिकाले १० नम्बर वडालाई बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडाको रूपमा घोषणा गर्न विसं २०७९ साल भदौ

५ गते सरोकारवालाहरूको उपस्थितिमा प्रतिबद्धतापत्रमा हस्ताक्षर गरेको थियो। जसअन्तर्गत भदौ २४ गते उपमहानगरपालिकाको कार्यपालिका बैठकबाट निर्णय गरिएकोमा कार्यान्वयनमा ल्याउनका लागि प्रत्येक वडाले विद्यालय, टोल, समुदायहरूमा विभिन्न सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आएको र नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको बाल अधिकारका महत्वपूर्ण पक्षहरू बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र बाल सहभागिताको संस्थागत विकासका ५१ वटा सूचकहरू पूरा गर्दै बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणाका लागि तयारी अन्तिम चरणमा पुगेको बताइएको छ।

बालमैत्री स्थानीय शासन अभियान स्थानीय शासन राष्ट्रिय रणनीति, २०६८ को कार्यान्वयनसँगै विभिन्न स्थानीय तहहरूले सुरुवात गरी कार्यान्वयनको प्रक्रिया अगाडि बढाइएकोमा हाल बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८ र बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा कार्यविधि, २०७९ कार्यान्वयनमा रहेको बताइएको छ। नेपाल सरकारले २०८७ सम्ममा सबै स्थानीय तहहरूलाई बालमैत्री स्थानीय तहको रूपमा घोषणा गर्ने लक्ष्य लिएको जनाइएको छ।

विभिन्न सूचकहरू पूरा भएको सन्दर्भमा सरोकारवाला निकायहरूसँग अन्तरक्रिया, अनुगमन तथा समीक्षा गरिएकोमा बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन तथा दिगोपना कायम गर्नका लागि अन्तिम सूचक मापनको प्रतिवेदन, स्थितिपत्र, वडाको पञ्चवर्षीय रणनीतिक योजनासमेत तयार भइसकेको बताइएको छ। जिल्लास्तरीय अनुगमन समितिबाट अनुगमन गरी बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडाको रूपमा घोषणा गर्नका लागि जिल्ला समन्वय समितिबाट बालमैत्री वडा घोषणाका लागि अनुमति प्राप्त भइसकेको बताइएको छ।

भारतीय प्रधानमन्त्री मोदीसँग परराष्ट्रमन्त्री राणाको भेटवार्ता

काठमाडौँ: भारत भ्रमणमा रहेकी परराष्ट्रमन्त्री आरजु राणा (देउवा)ले भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीसँग भेटवार्ता गरेकी छिन्। उनले सोमबार साँझ हैदराबाद हाउसमा भारतीय प्रधानमन्त्री मोदीसँग भेटवार्ता गरेकी हुन्।

परराष्ट्रमन्त्री राणाले भारतका प्रधानमन्त्री मोदीसँग सोमबार साँझ नयाँ दिल्लीमा शिष्टाचार भेट भएको जानकारी दिएकी छिन्। भेटवार्तामा नेपाल-भारत सम्बन्ध र यसको बहुआयामिक विविधताका विषयमा कुराकानी भएको उनले बताइन्। नेपालको परराष्ट्रमन्त्रीका रूपमा आफ्नो भ्रमण र उच्चस्तरीय भेटवार्ताबाट नेपाल र भारतविचको ऐतिहासिक सम्बन्ध थप उचाइमा पुग्ने अपेक्षा गरेको उनले उल्लेख गरेकी छिन्।

त्यस्तै, भारतीय प्रधानमन्त्री मोदीले नेपालका परराष्ट्रमन्त्री राणालाई स्वागत गर्न पाउँदा खुसी लागेको बताएका छन्। परराष्ट्रमन्त्री राणासँगको भेटलगत्तै प्रधानमन्त्री मोदीले सामाजिक सञ्जालमाफ्त मन्त्री राणालाई स्वागत

गर्न पाउँदा खुसी लागेको बताएका हुन्। प्रधानमन्त्री मोदीले भारत र नेपालबीच घनिष्ठ सभ्यताको सम्बन्ध प्रगातिशील र बहुआयामिक साझेदारी रहेको बताउँदै दुई देशबीचको विकास साझेदारीमा भारत निरन्तर गतिको लागि तत्पर रहेको बताएका छन्। भारतीय विदेशमन्त्री एस जयशंकरको निमन्त्रणामा नयाँ दिल्ली पुगेकी राणाको मन्त्री भएपछिको यो पहिलो विदेश भ्रमण हो।

मोदीलाई नेपाल भ्रमणको निम्तो

परराष्ट्रमन्त्री आरजु राणा (देउवा) ले भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीलाई नेपाल भ्रमणको निम्तो दिएकी छिन्। सोमबार नयाँदिल्लीमा भएको शिष्टाचार भेटवार्ताका क्रममा मन्त्री राणाले प्रधानमन्त्री मोदीलाई नेपाल भ्रमणको निम्तो दिएकी हुन्। परराष्ट्रमन्त्री राणाले प्रधानमन्त्री मोदीसँगको भेटवार्ताले नेपाल र भारतबीचको ऐतिहासिक सम्बन्ध थप उचाइमा पुग्ने अपेक्षा लिएको बताएकी छिन्। (स्रोत: रातोपाटी)

सम्पादकीय

औद्योगिक क्षेत्रको विकास

हेटौंडालाई दशकौंदेखि औद्योगिक शहरको रूपमा चिन्ने गरिएको छ । करिब ६ दशकअघि हेटौंडा औद्योगिक क्षेत्र स्थापना भएपछि हेटौंडालाई औद्योगिक नगर भन्ने गरिएको हो । क्षेत्रफलको आधारमा देशकै सबैभन्दा ठूलो हेटौंडा औद्योगिक क्षेत्रमा नयाँ उद्योग स्थापनाको लागि जमिन पर्याप्त नहुँदा धेरै ठूला उद्योग औद्योगिक क्षेत्र बाहिर पनि स्थापना भएका छन् । मुलुकको मध्ये भागमा पर्ने हेटौंडामा उद्योग स्थापनाका लागि आवश्यक पूर्वाधार र उपयुक्त औद्योगिक वातावरण भएकै कारण उद्योग स्थापनाको क्रम बढ्दै गएको छ । यहाँ उद्योग खोल्न चाहने धेरैले औद्योगिक क्षेत्रभित्र आवश्यक जमिन पाउन नसकेपछि हेटौंडा औद्योगिक क्षेत्रको विस्तारको चर्चा चलिरहेकै समयमा २०७२ चैत १ गतेको मन्त्रिपरिषद् बैठकले हेटौंडा-१३, मयूरधाममा नयाँ औद्योगिक क्षेत्र बनाउने निर्णय गर्‍यो । २०७३ साउन ६ गते औद्योगिक क्षेत्र स्थापना गर्ने जग्गाको लालपुर्जासमेत मयूरधाम औद्योगिक क्षेत्रको नाममा नामसारी भएको ८ वर्ष पूरा भइसकदा पनि उक्त औद्योगिक क्षेत्रको प्रगति शून्यप्रायः छ ।

सातै प्रदेशमा एक/एक वटा औद्योगिक क्षेत्र निर्माण गर्ने सरकारको योजनासहित हेटौंडाको मयूरधाम औद्योगिक क्षेत्र घोषणा भएको थियो । वर्षौंदेखि चुरेको जंगल हँदै बग्ने गरेको खरलेले धार परिवर्तन गरेसँगै खाली भएको मयूरधामको जमिनलाई औद्योगिक क्षेत्र बनाउने घोषणा गरिएको हो । ठूला रुखहरू नभएको र बुढ्याले ढाकेको करिब २ सय बिघाहा जमिनमा औद्योगिक क्षेत्र स्थापनाको लागि हालसम्म डीपीआर स्वीकृत गरी तारबार र जग्गाको प्लट छुट्याउने काम भएको छ । औद्योगिक क्षेत्र स्थापनाका लागि आवश्यक पूर्वाधार तयार गर्ने क्रममा वन तथा वातावरण मन्त्रालयले प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन (ईआईए) स्वीकृत गर्न नजान्दा औद्योगिक क्षेत्र निर्माणको प्रगति शून्य बनेको हो । औद्योगिक क्षेत्रको शिलान्यास गरेर परियोजना कार्यालयसमेत स्थापना गरेको भए पनि औद्योगिक क्षेत्रको पूर्वाधार निर्माण अगाडि बढ्न सकेको छैन । वन क्षेत्रमा केही जग्गा पर्ने भएकाले औद्योगिक क्षेत्र निर्माणको काममा निकै जटिलता बनिरहेको छ ।

हेटौंडा औद्योगिक क्षेत्रमा जग्गा अभाव र काठमाडौँ उपत्यकाभित्रका औद्योगिक क्षेत्र मरिपका कारण सरकारले मयूरधाम औद्योगिक क्षेत्रको योजना अगाडि बढाएको थियो । सरकारकै मन्त्रालयबीच उचित समन्वय नहुँदा उद्योग मन्त्रालयले तयार गरेको योजना वन मन्त्रालयमा गएर अडिक्को छ । २०७७ भित्रै औद्योगिक क्षेत्रको पूर्वाधार निर्माण गरी सञ्चालनमा ल्याउने सरकारको योजना इआईए प्रतिवेदन स्वीकृत हुन नसकदा अलपत्र परेको छ । पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा औद्योगिक क्षेत्र निर्माण हुन लागेको भन्दै वन मन्त्रालयले इआईए स्वीकृतिमा अलमल गरेको हो । मयूरधाम औद्योगिक क्षेत्रमा ६२ वटा औद्योगिक प्लट छुट्याइएको छ । छुट्याइएको प्रत्येक प्लट ७ देखि १४ रोपनीको छ । औद्योगिक क्षेत्रमा सुरक्षण मुद्रणका लागि २ सय ५० रोपनी जग्गा छुट्याइएको भए पनि मुद्रण उद्योग अन्वयत्र राख्ने सरकारको तयारी छ ।

सरकारले करिब ७ अर्ब लगानी गरी पूर्वाधार निर्माण गर्ने भनिएको औद्योगिक क्षेत्रमा स्थापना हुने उद्योगबाट करिब २० हजार जनाले प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष रोजगारीको अवसर प्राप्त गर्न सक्नेछन् । केही दिनअघि उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्तिमन्त्री दाजोदर भण्डारीले मयूरधाम औद्योगिक क्षेत्रको अवलोकन गरेर निर्माणको काम शिघ्र सुरु गर्ने बताएका छन् । औद्योगिक क्षेत्रको ईआईए प्रतिवेदन वन मन्त्रालयबाट छिट्टै स्वीकृत हुने प्रक्रियामा रहेको मन्त्रीको भनाइ छ । पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र कटाएर ईआईए स्वीकृतिको तयारी भइरहेको उनले बताएका छन् । जग्गा नापजाँच र लालपुर्जा पाएको मयूरधाम औद्योगिक क्षेत्रको काममा ढिलाई हुनुले सरकारको काम कारबाहीमा समन्वयको टुक्रो अभाव देखिएको छ । निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रबाट औद्योगिक क्षेत्रलाई हटाउने वा औद्योगिक क्षेत्रलाई मध्यवर्ती क्षेत्रबाट हटाउनेमध्ये एउटा विकल्प छान्न ८ वर्ष लगाउने सरकारले कहिले औद्योगिक क्षेत्रको विकास दिन्छ होला ? अनुमान गर्न गाह्रो छ ।

महत्वपूर्ण फोन नम्बरहरू

जिल्ला प्रशासन कार्यालय ५२०४९५	चित्लाङ इलाका ६२१०००
जिल्ला प्रहरी कन्ट्रोल १००	वारुणा यन्त्र १०१
ट्राफिक प्रहरी १०३	बालबालिका खोजतलास केन्द्र १०४
वडा प्रहरी ५२०२९९	बाल हेल्पलाइन १०९८
पशुपतिनगर इलाका ५२०५९८	हेलो सरकार ११११
मनहरी इलाका ९८५५०९०१६१	नेपाल टेलिकम सौधपुछ १९७
भीमफेदी इलाका ६९१४६२	एम्बुलेन्स १०२
पालुङ इलाका ६२०४६७	नेपाल विद्युत प्राधिकरण गुनासो ११५०
फारुबारी इलाका ६२१९८०	

तपाईंको राशिफल

पं. ज्योतिष: तोयानाथ सुवेदी
ॐ तुलसी मेडिकल हल, हेटौंडा-८, कमाने
सम्पर्क: ९७४५०२८५५५

- मेष** : पढाई-लेखाईमा मिहिनेत गर्नुपर्ला ।
- वृष** : वैदेशिक प्रयोजनका काममा मन जाने छ ।
- मिथुन** : अध्ययन-अध्यापनका कामहरू ठिकै रहला ।
- कर्कट** : कला र साहित्यमा ठुलाका बढ्ने योजना छ ।
- सिंह** : सामाजिक र धार्मिक काममा सक्रिय भइने छ ।
- कन्या** : वैदेशिक योजनामा बाधा व्यवधान कारक छ ।
- तुला** : पठनपाठनका काममा ध्यान केन्द्रित नहोला ।
- वृश्चिक** : धार्मिक तथा सामाजिक काममा सक्रिय ।
- धनु** : स्वर्च बढ्नाले मन खिन्न हुने समय छ ।
- मकर** : शत्रुहरूसँग सजगता अपनाउँदा राम्रो ।
- कुम्भ** : परोपकारजन्य काममा सेवाभाव बढ्ने छ ।
- मीन** : धार्मिक र सामाजिक काममा सक्रिय भइएला ।

नेपालमा एआई ऐनको आवश्यकता

शंकरमान श्रेष्ठ

नेपालमा केही समयअगाडि आएको सोफिया रोबोट नै एआईको उत्तम रूप हो भन्नुमा अत्युक्ति नहोला । हालै बी एन्ड बी हस्पिटलमा समेत रोबोटको माध्यमबाट शल्यक्रिया भएको भन्ने कुरा सार्वजनिक भएको छ । तर, रोबोट मात्र एआई होइन, यो त यसको एक अंग हो, जसमा एआई प्रयोग भएको हुन्छ । केही समयअगाडि नेपाल सरकारको सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालयले नेपालको इतिहासमै पहिलो पटक आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स (एआई) को प्रयोग तथा अभ्याससम्बन्धी अवधारणापत्र तयार गरी सार्वजनिक गरेको छ । विश्वव्यापी रूपमा एआईको विकास र प्रयोग बढ्दै गएको पनि नेपालमा यसम्बन्धी कुनै नीति र कानून नभएकाले आवश्यक नीति तथा कानून निर्माणको आधार तय गर्न सरकारले अवधारणापत्र तयार गरेको हो । अब कानून, ऐन, नियम आउनेछ भन्ने कामना गरौं ।

अहिलेको अवस्था र एआई विकास र प्रयोगमा विभिन्न देशको अभ्यास र अनुभव अध्ययन गरेर मस्यौदा तयार भएको छ भने यसमा काम अझ बढी परिष्करणको आवश्यकता छ । एआई, शैक्षिक क्षेत्र र अन्य सरोकारवालासँग अध्ययन र अनुसन्धान गर्ने विज्ञहरूसँग छलफल गरेर केही परिवर्तन गर्ने कुरा सार्वजनिक भएको छ ।

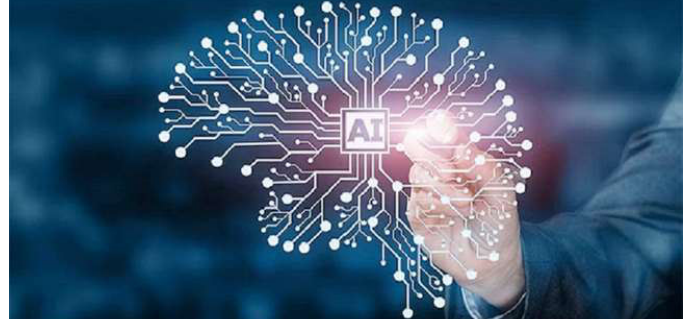
विभिन्न सार्वजनिक तथा निजी संस्था, शैक्षिक संस्था र स्टार्टअपहरूले एआई-आधारित च्याटबट, बायोमेट्रिक्स, मेसिन लर्निङ प्रणाली, प्राकृतिक भाषा प्रशोधन जस्ता प्राविधिकहरूमा काम गरिरहेका भए पनि नेपालमा एआईको प्रयोग र नियमनसम्बन्धी कुनै नीतिगत व्यवस्था थिएन ।

एआईबारे सरकारको धारणा उल्लेख गर्नुका साथै एआईको व्यवस्थित प्रयोगका लागि कसले कस्तो भूमिका खेल्नुपर्छ भन्ने सुझाव पनि समावेश गरिएको अवधारणापत्र मस्यौदा समितिका एक अधिकारीले सार्वजनिक गरेका छन् । सबैभन्दा पहिले सरकारले एआईसँग सम्बन्धित नीति, कानून र कार्यविधि बनाउनुपर्नेमा जोड दिइएको छ ।

एआईसम्बन्धी सुशासनमा राष्ट्रिय नीतिको तर्जुमा, राष्ट्रिय रणनीतिको निर्माण, कानुनी आधारसहित डाटा सुरक्षा ढाँचा, एआई प्रयोग र प्रयोगकर्ताको गोपनीयता तथा सुरक्षालाई समेट्ने क्षेत्रीय मापदण्ड र राष्ट्रिय डाटा सुरक्षा तथा गोपनीयता कानूनको अनुकूलन र बेन्च मार्किङ समावेश छ । विद्यमान राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डको अनुपालनमा एआई विकासकर्तालाई प्रोत्साहन र नियमन गर्न संरचना सिर्जना गरिनुपर्ने सन्दर्भमा यो एक पहिलो कदम हो ।

यो स्पष्ट छ कि सार्वजनिक र निजी क्षेत्रमा दक्ष जनशक्तिको उपलब्धता भएपछि मात्र एआईको विकास, प्रयोग र प्रवर्द्धनले गति लिन सक्छ । यस क्षेत्रमा मानव पुँजी निर्माणमा ध्यान दिनु अवधारणापत्रको सार हो । एआई हाम्रो लागि नयाँ प्रविधि हो । तर, यसले हाम्रो निर्णय प्रक्रियालाई असर गर्न थालेपछि, कम्तीमा त्यसको पहिचान गर्न वैचारिक रूपरेखा तयार हुनुपर्छ भन्नेमा नेपाल सजग, संवेदनशील र सतर्क छ ।

हालै, विभिन्न देशले एआई नियमनसँगै यस प्रविधिमार्फत विभिन्न प्रयोग र अभ्यासहरू सुरु गरेका छन् । युकेनको विदेश मन्त्रालयले केही समयअगाडि मिडिया र अन्यलाई रूससँग चलिरहेको युद्धसहित विभिन्न मुद्दामा तत्काल अपडेट प्रदान गर्न भन्नुअल एआई प्रवक्ता नियुक्त

गरेको थियो । एआई, व्यापक अर्थमा, मेसिन, विशेष गरी कम्प्युटर प्रणालीद्वारा प्रदर्शन गरिएको बौद्धिकता हो । यो कम्प्युटर विज्ञानमा अनुसन्धानको क्षेत्र हो, जसले मेसिनलाई उनीहरूको वातावरण बुझ्न र परिभाषित लक्ष्य प्राप्त गर्ने सम्भावनालाई अधिकतम बनाउने कार्य लिनका लागि मेसिनलाई सक्षम पार्ने विधि र सफ्टवेयर विकास र अध्ययन गर्छ । त्यस्ता मेसिनलाई एआई भनिन्छ । एआईको केही उच्च प्रोफाइल अनुप्रयोगले उन्नत वेबखोज इन्जिन समावेश गर्छ ।

एआई अनुसन्धानका विभिन्न उपक्षेत्र विशेष लक्ष्य र विशेष उपकरणको प्रयोगको वरिपरि केन्द्रित छन् । एआई अनुसन्धानका परम्परागत लक्ष्यमा तर्क, ज्ञान प्रतिनिधित्व, योजना, सिकाइ, प्राकृतिक भाषा प्रशोधन, धारणा र रोबोटिक्सका लागि समर्थन समावेश छ । गोपनीयता संरक्षण, पारदर्शिता र जवाफदेहिताको प्रवर्द्धन, एआई प्रयोगको विकास र प्रवर्द्धनलगायतका विषयमा अनुसन्धान, लगानी र सहकार्यलाई बृद्धि गर्ने रणनीति लिनुपर्ने देखिन्छ ।

सर्सरी विगतमा फर्कर हेर्दा, नेपाल सन् २०२२ को 'एआई रेडिसेन्स इन्डेक्स'मा १ सय ८१ देशमध्ये १ सय २९ औँ स्थानमा छ, जसले डिजिटल सीप र शिक्षामा रहेको खाडललाई सम्बोधन गर्ने तत्काल आवश्यकता देखाउँछ । त्यसैले यस क्षेत्रमा पर्याप्त प्रशिक्षित जनशक्तिको आवश्यकता पर्ने, यससम्बन्धी कानून ऐन, नियम, विनियम, कार्यविधि, नीति, निर्देशिका आदि निर्माण गर्ने हाम्रो परम्पराअनुसार निर्माण गर्नुपर्ने बाध्यता भएको हुनाले नेपाल यसका लागि तत्काल गम्भीरतापूर्वक तयार हुनुपर्छ भन्ने सन्दर्भमा नै यो कार्यविधि बनेको र यसपछि नीति, ऐन, नियम, नियमावली आदि आउनेछन् भन्ने अपेक्षा गरौं ।

हुन त नेपालमा कृत्रिम बुद्धिमत्ता (एआई) को प्रयोग स्वास्थ्य सेवा, कृषि, शिक्षा र व्यापारजस्ता विभिन्न क्षेत्रमा गरिन्छन् भन्ने मान्यता छ । नेपालका संस्थाहरूले दक्षता र निर्णय प्रक्रियामा सुधार गर्न डेटा विश्लेषण, भाषा प्रशोधन र स्वचालनजस्ता कार्यका लागि एआईको उपयोग गरिरहेका छन् ।

साथै, नेपालको संविधानले गोपनीयताको हकलाई मौलिक हकका रूपमा समावेश गरेको छ । थप रूपमा, गोपनीयता ऐन, २०१९ र यसका नियमहरूले नागरिकको अधिकारको रूपमा डेटाका बारेमा न्यूनतम अधिकारलाई सम्बोधन गर्ने प्रयास गर्छ । कानूनले स्वास्थ्य परीक्षण, सम्पत्ति, पारिवारिक मामिला, बायोमेट्रिक्स विवरण, औँटा छाप, राजनीतिक आबद्धता र व्यापार लेनदेनजस्ता व्यक्तिको अनुमतिबिना डेटा प्राप्त गर्न निषेध गरेको छ । यद्यपि, यी कानूनले नेपालमा कृत्रिम बुद्धिमत्ताको प्रयोगका लागि नैतिक विचारसँग सम्झौता गर्दैनन् । न त नेपालमा प्रविधिको दुरुपयोगका दोषीलाई सम्बोधन गर्न पर्याप्त कानुनी व्यवस्था छ; छुट्टै त साइबर कानून ।

सर्सरी हेर्दा, पाँच सिद्धान्त प्राविधिक परिवर्तनलाई पुनर्निर्देशित गर्न सजिलो छैन, तर यो सम्भव छ । जतातै सरकारले विशेष गरी अमेरिका र अन्य देशहरू, जहाँ टेक्नोलोजी सक्रिय रूपमा विकास भइरहेको छ, एआई विकासलाई मानव-विस्थापनको बाटोको सट्टा मानव-पूरकमा राख्न मद्दत गर्न निम्न पाँच चरणहरू चाल्नुपर्छ:

सुधार व्यवसाय मोडेल: एआईका प्रमुख विकासकर्ताले सजिलै विनाक्षतिपूर्ति

उपभोक्ता डेटा खोस्छन् र डिजिटल विज्ञानमा उनीहरूको निर्भरताले कुनै पनि माध्यमबाट उपभोक्ताको ध्यान खिच्न गरी कम्प्युटर प्रणालीद्वारा प्रदर्शन गरिएको बौद्धिकता हो । यो कम्प्युटर विज्ञानमा अनुसन्धानको क्षेत्र हो, जसले मेसिनलाई उनीहरूको वातावरण बुझ्न र परिभाषित लक्ष्य प्राप्त गर्ने सम्भावनालाई अधिकतम बनाउने कार्य लिनका लागि मेसिनलाई सक्षम पार्ने विधि र सफ्टवेयर विकास र अध्ययन गर्छ । त्यस्ता मेसिनलाई एआई भनिन्छ । एआईको केही उच्च प्रोफाइल अनुप्रयोगले उन्नत वेबखोज इन्जिन समावेश गर्छ ।

एआईले कार्य लिनेवित्तिकै, दोहोरिने गतिविधि हराउँदै जाँदा व्यापक बेरोजगारीको चिन्तासमेत हुन्छ । अर्को ठूलो मुद्दा एआई एल्गोरिदममा पूर्वाग्रह हो । एआईलाई शिक्षित गर्नका लागि प्रयोग गरिएको डाटा भेदभावपूर्ण रोजगारी वा ऋण स्वीकृति प्रक्रियाको परिणामस्वरूप सामाजिक असमानता बढाउँदै लैजान सक्छ ।

एआई निर्णय बनाउने रहस्य पनि एक बाधा हुन सक्छ । धेरै एआई प्रणालीले 'ब्ल्याक बक्स' जस्तै व्यवहार गर्छन्, जसले उनीहरूले कसरी निर्णय गर्छन् भनेर बुझ्न असम्भव बनाउँछ ।

यसले कुनै पनि अन्तर्निहित पूर्वाग्रह वा अशुद्धता समाधान गर्न गाह्रो बनाउँछ । सुरक्षा समस्या पनि एक प्रमुख चिन्ताको विषय हो । 'ह्याकर'ले एआई प्रणालीलाई लक्षित गर्छ, डाटा उल्लंघनको जोखिम खडा गर्छ वा आवश्यक प्रक्रियालाई पनि प्रभाव पार्छ, गोपनीयता र सुरक्षा दुवैलाई खतरामा पार्नेसमेत सम्भावना रहन्छ । नेपालमा आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्सको बाटो भर्खरै सुरु भएको छ । संसारको बाँकी भागले सेल्फ ड्राइभिड सवारी साधन र आधुनिक चिकित्सा उपकरण अपनाएपछि नेपालले प्रारम्भिक कदम चान्दै छ । प्राकृतिक भाषा प्रशोधनजस्ता क्षेत्रमा अनुसन्धान गरेर नेपालको भाषिक विविधतालाई सम्बोधन गर्न विश्वविद्यालयहरूले नेतृत्व लिइरहेका छन् । यसले के संकेत गर्न सक्छ भने एआई सहयोगीहरूले स्थानीय भाषा बोल्न र बुझ्न सक्छन् । यसैबीच फर्महरूले एआई-स्वचालित ग्राहक सेवा च्याटबट र कृषि डेटा विश्लेषण सुरु गर्दै छन् ।

हामीले एआई शब्द धेरै ठाउँमा सुन्ने आएका छौं । यसलाई कहिलेकाहीँ 'मेसिन लर्निङ'को पर्यायवाची शब्दका रूपमा पनि प्रयोग गर्न गरिन्छ । तर, यो मेसिन लर्निङभन्दा धेरै व्यापक छ । मानिस र जनावरमा हुने प्राकृतिक इन्टेलिजेन्सभन्दा फरक यो मेसिनले प्रदर्शन गर्ने इन्टेलिजेन्स हो । एआईको मुख्य काम भनेको यसले मानिसको हस्तक्षेपबिना मेसिनलाई सोच्न सक्ने बनाउँछ र यसरी मेसिनले आफैँ निर्णय लिन सक्छ ।

एआईभन्दा मानिसको दिमागमा आउने सबैभन्दा पहिलो कुरा रोबोट हो । तर, रोबोटमा मात्र एआई हुँदैन । आज धेरै टेक प्रोडक्ट कम्पनीहरूले आफ्नो प्रोडक्टमा एआई भएको विज्ञापन गरेर सामान विक्री गरिरहेका हुन्छन् । वास्तवमा एआई आज जतासुकै छ । गुगल म्यापले तपाईंलाई कम ट्राफिक भएको रुट देखाइदिन्छ, त्यो एआई हो । हाम्रा विभिन्न किसिमका प्रश्नको जवाफ गुगलले दिन सक्छ । बिनाड्राइभर गाडी चल्न सक्छ । फेसबुकमा हामीलाई मन पर्ने कुराको मात्र विज्ञापन देखा सकिन्छ । यी सबै एआई हुन् ।

मानिसमा भएको इन्टेलिजेन्सलाई प्रोग्रामिङमार्फत मेसिनमा सिमुलेसन (नक्कल) गरिसकेपछि जब यसले मानिसले जस्तै सोच र क्रियाकलाप गर्न थाल्छ,

तब त्यसलाई मेसिन इन्टेलिजेन्स वा आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स भनिन्छ । मानिसको इन्टेलिजेन्स बोकेका यस्ता मेसिनले मानिसले जस्तै सिक्न र समस्याको समाधान गर्न सक्छन् ।

सरकारभित्र एआई विशेषज्ञता: एआईले सरकारी लगानी, नियमन र निरीक्षणको हरेक क्षेत्रलाई छुनेछ । सरकारभित्र एक सल्लाहकार एआई डिभिजनको विकासले एजेन्सी तथा नियामकहरूलाई अझ समयमै, प्रभावकारी निर्णय लिने समर्थन गर्न मद्दत गर्न सक्छ । सम्भावित सर्माप्ट आर्थिक प्रभाव एआईले आगामी पाँच वर्षमा विश्वव्यापी जिडिपी बढाउन सक्छ, यद्यपि उत्साहीहरूले दावी गरेजस्तो पर्याप्त छैन । यसले मध्यम अवधिमा जिडिपी वृद्धिलाई पनि मामुली रूपमा बढाउन सक्छ । यद्यपि, हाम्रो वर्तमान प्रक्षेपणमा, पहिलो-क्रम प्रभाव औद्योगिक देशहरूमा असमानता बढाउने सम्भावना छ । मध्यम आय भएका र धेरै कम आय भएका देशले पनि अवस्थित मार्गबाट धेरै डराउनुपर्छ ।

नयाँ पुँजी-गहन प्रविधि चाँडै सबै ठाउँमा लागू हुनेछ । कुनै ग्यारेन्टी छैन कि यसको हालको मार्गमा एआईले यसले नष्ट गर्नेभन्दा बढी रोजगारी सिर्जना गर्नेछ । यदि हामीले एआईलाई थप मानव-पूरक मार्गमा रिडिरेक्ट गर्न सक्छौं, दबावपूर्ण सामाजिक समस्यालाई सम्बोधन गर्न प्रयोग गर्दा गहका सबै भागले फाइदा लिन सक्छन् । तर, स्वचालित दृष्टिकोण कायम रह्यो भने साभ्ना समृद्धि हासिल गर्न भन्ने कठिन हुनेछ ।

वित्तीय संस्थाहरूले सन् २०२७ सम्म एआईमा आफ्नो खर्च दोब्बर बनाउने प्रक्षेपण गरेका छन् । आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्सका उपकरण र तिनको प्रयोग गर्ने मानिसहरू विश्वका वित्तीय संस्था र केन्द्रीय बैंकका लागि आवश्यक पर्ने नयाँ कुरा हुन् ।

वित्तीय सेवा उद्योग टेक्नोलोजीको सबैभन्दा ठूलो लाभार्थीमध्ये हुन सक्छ, जसले तिनीहरूलाई सम्पत्तिको सुरक्षा र बजारको भविष्यवाणी गर्न सक्षम बनाउन सक्छ वा एआईले चोरी, जालसाजी, साइबर अपराध वा लगानीकर्ताले आज कल्पना गर्न नसक्ने आर्थिक संकटलाई प्रोत्साहन दियो भने यस क्षेत्रलाई सबैभन्दा बढी घाटा हुन सक्छ । अर्थशास्त्रीले कृत्रिम बुद्धिमत्ता एआईको प्रभावबारे सोच्नका लागि फ्रेमवर्क विकास गरेका छन्, जसले मेसिनहरूमा मानव बुद्धिमत्ताको अनुकरण गर्छ ।

सरकारले पहिलो पटक एआईको प्रयोग तथा अभ्याससम्बन्धी अवधारणापत्र तयार गरेको छ । विश्वव्यापी रूपमा एआईको विकास र प्रयोग बढ्दै गएको पनि नेपालमा कुनै नीति तथा कानून नभएकाले यससम्बन्धी आवश्यक नीति र कानून निर्माणको आधार तय गर्न सरकारले अवधारणापत्र तयार गरेको हो । एआईमा भर्खरको प्रवृत्तिले चौथो औद्योगिक क्रान्ति ल्याई विश्वव्यापी रूपमा ध्यान आकर्षित गरेको छ ।

'सुशासन, विकास र समृद्धिका लागि डिजिटल नेपाल' को परिकल्पनासहितको सरकारले नेपाललाई हरेक क्षेत्रमा पाँच वर्षभित्र डिजिटल राज्य बनाउने योजनासहितको 'डिजिटल नेपाल फ्रेमवर्क, २०१९' कार्यक्रमलाई अनुमोदन गरेको छ । यो विस्तारै एआई प्रयोग गरेर कार्य क्रमहरूको विकासतर्फ अधि बढिरहेको छ । नेपालको शिक्षा क्षेत्रमा एआईका फाइदा र चुनौतीका स्पष्ट पक्ष एआईका अनुकूलन क्षमता हुन्, जसले विद्यार्थीलाई उनीहरूको संलग्नता र ज्ञान अवधारणा बढाउन व्याक्तिगत सिकाइ अनुभवलाई सक्षम बनाउँछ ।

नेपालमा पनि पछिल्लो समय आविष्कारको बानी बढ्दै गएकोले कृत्रिम बुद्धिमत्ताको प्रयोग पनि बढ्दै गएको छ । यसको अर्थ आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स वा एआई नेपालमा पनि जीवनको एक हिस्सा बनिरहेको छ ।

एआई के हो ?

एआई शब्द पहिलो पटक जोन ... बाँकी पृष्ठ ३ मा

लक्ष्यभन्दा कम पशुलाई लगाइयो लम्पीविरुद्ध खोप

समाज संवाददाता

हेटौंडा: बागमती प्रदेश सरकारले लक्ष्य गरेको भन्दा कम पशुलाई लम्पी स्किन रोगविरुद्ध खोप लगाएको छ । सरकारले प्रदेशका १३ वटा जिल्लामा साउन २५ गतेदेखि ३१ गतेसम्म सप्ताहव्यापी खोप अभियान सञ्चालन गरेको थियो ।

प्रदेशको कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयले सप्ताहव्यापी खोप अभियानमा ७१ हजार ९ सय ७७ गाईभैसीलाई खोप लगाएको छ । मन्त्रालयले ७६ हजार २ सय ७५ गाईभैसीको लक्ष्य राखेकोमा जम्मा ७१ हजार ९ सय ७७ गाईभैसीलाई खोप लगाउन सफल भएको पशुपन्छी विकास महाशाखाका पशु सेवा अधिकृत डा.सन्तोष अधिकारीले जानकारी दिनुभयो । मन्त्रालयले पशुमा लम्पी स्किन रोगको संक्रमण हुन नदिन सप्ताहव्यापी खोप अभियान सुरु गरेको थियो ।

मन्त्रालयले सबैभन्दा कम खोप

भक्तपुरमा लगाएको छ भने सबैभन्दा बढि चितवनमा लगाएको छ । मन्त्रालयले भक्तपुरमा ६ सय ९४ र चितवनमा १० हजार २ सय ७९ गाईभैसीलाई खोप लगाएको हो । यसैगरी काठमाडौंमा ५ हजार एक सय ३६ गाईभैसीलाई खोप लगाएको छ । ललितपुरमा २ हजार एक सय ४५, धादिङमा ७ हजार ४ सय ९२, काभ्रेपलाञ्चोकमा ८ हजार ५ सय १३, नुवाकोटमा ८ हजार ४८, रसुवामा ४ हजार ४ सय १० गाईभैसीलाई खोप लगाएको छ ।

सिन्धुलीमा ५ हजार ४ सय ३७, रामेछापमा ४ हजार २ सय २२, दोलखामा ७ हजार २ सय ८७, सिन्धुपाल्चोकमा एक हजार ३ सय २, चितवनमा १० हजार १२ गाईभैसीलाई खोप लगाएको अधिकारीले बताउनुभयो ।

मन्त्रालयले खोप अभियानको पहिलो दिन साउन २५ गते शुक्रवार ७ हजार ५

सय ३३ गाईभैसीलाई लम्पी स्किन रोगविरुद्ध खोप लगाएको थियो । दोस्रो दिन शनिवार ९ हजार ९ सय ५७ र तेस्रो दिन आइतवार १३ हजार ४ सय ४० गाईभैसीलाई खोप लगाइएको थियो । सोमवार ११ हजार ८ सय १४ र मंगलवार १० हजार ५ सय ४६ वटा गाईभैसीलाई लम्पी स्किनविरुद्धको खोप लगाइएको मन्त्रालयले जनाएको छ । खोप अभियानमा बुधवार ७ हजार ७ सय १७ र बिहीवार १० हजार ९ सय ७० गाईभैसीलाई लम्पी स्किन रोगविरुद्ध खोप लगाएको हो ।

लम्पी स्किन रोग नियन्त्रणका लागि प्रदेश सरकारले चालु आर्थिक वर्षका लागि ७३ लाख रुपैयाँ बजेट विनियोजन गरेको थियो । मन्त्रालयले गाईभैसीलाई खोप लगाउनका निम्ति ३ सय ७६ ब्याक्सिनेटर नियुक्त गरेका थियो ।

मन्त्रालयले मकवानपुरमा खोप लगाउन ६२ ब्याक्सिनेटर नियुक्त गरेका थियो । ललितपुरमा ५४ ब्याक्सिनेटर, नुवाकोटमा २५ ब्याक्सिनेटर, धादिङमा ४२ ब्याक्सिनेटर, चितवनमा १३ ब्याक्सिनेटर र दोलखामा २५ ब्याक्सिनेटर नियुक्त गरिएको थियो । काभ्रेमा ९५ ब्याक्सिनेटर र सिन्धुलीमा ६० ब्याक्सिनेटर सम्बन्धित पशु सेवा कार्यालयबाट नियुक्त गरिएको थियो ।

खोप अभियानको पहिलो दिन शुक्रवार एक समारोहका बिच मकवानपुरको मकवानपुरगढी गाउँपालिकास्थित एक गाई फार्ममा प्रदेशका कृषि तथा पशुपन्छी विकासमन्त्री प्रकाश श्रेष्ठले पशु स्वास्थ्यकमीलाई ब्याक्सिन हस्तान्तरण गर्दै अभियानको शुभारम्भ गर्नुभएको थियो ।

मंकीपक्सको जोखिम रोक्न तयारी

काठमाडौं: स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले मंकीपक्सको जोखिम न्यूनीकरण गर्न तयारी थालेको छ । अफ्रिकाको कंगोमा मंकीपक्स भाइरसका अधिक घातक संस्करण क्लेड १ वीका विरामीहरू उल्लेखनीय रूपमा बढिरहेको र नेपालमा यसको जोखिम हुनसक्ने भन्दै जोखिम न्यूनीकरण तयारी थालेको हो ।

अफ्रिकाको कंगोमा हालसम्म मंकीपक्स (एमपक्स) भाइरसबाट ५ सय ४८ जनाको मृत्यु भइसकेको र छिमेकी देशहरूमा पनि द्रुतरूपमा फैलिने क्रममा छ । विश्व स्वास्थ्य संगठनले अफ्रिकामा भइरहेको एम्पक्सको वृद्धिलाई १४ अगस्ट २०२४ मा विश्वव्यापी जनस्वास्थ्य आपतकालका रूपमा घोषणा गरेको छ ।

मन्त्रालयका प्रवक्ता डा. प्रकाश बुढाथोकीका अनुसार मंकीपक्सको विषयमा विज्ञसँग सुभाष लिइसकेको र जानकारीका लागि कल सेन्टर १११५ सञ्चालनमा रहेको जानकारी दिए । साथै, हवाई तथा जमिनका नाकाहरूमा रहेका हेल्थ डेस्क तथा सरुवा रोगहरूको निगरानी (सर्भिलेन्स) गर्ने तीनी तहका निकायहरूलाई सतर्क गराएको उनको भनाइ छ ।

पछिल्लो वर्ष नेपालमा पनि एक जना ६० वर्षीय विदेशी महिलामा एम्पक्स रोगको संक्रमण पुष्टि भएको थियो । 'पूर्वतयारी स्वरूप स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय र सबै प्रदेशमा यस रोगको निदान तथा व्यवस्थापनका लागि

अस्पताल र चिकित्सक तोकिसकेका छौं,' डा बुढाथोकीले भने ।

एम्पक्स रोग संक्रमित व्यक्ति वा संक्रमित पशुसँगको सम्पर्कमा आउंदा (घाउ खटिरा) विमिराको सम्पर्क; शरीरबाट निस्किएको तरल पदार्थ (जस्तै थुक, प्याल) को सम्पर्क; भाइरसबाट दुषित सतह र सामग्रीको प्रत्यक्ष सम्पर्क) संक्रमित बाँदर, मुसा, लोखकैलगायतका जनावर र भाइरस रहेको ओछ्यान र लुगाबाट सरेर विज्ञहरूले बताएका छन् ।

एम्पक्स संक्रमणमा ज्वरो आउने, सामान्यतया ज्वरो सुरु भएको १ देखि ३ दिनभित्रमा छाला, अनुहार, हल्केला र पैतालामा डाबर देखा पर्ने, डाबर परिवर्तन भई फोका हुँदै पापा लागेर उफ्किने, टाउको, ढाड र मांसपेशी दुख्ने र शरीरका ग्रन्थीहरू बढ्ने हुन्छ । आँखामा संक्रमण भई दृष्टि गुम्ने, निमोनिया, मस्तिष्क ज्वर, गर्भ खेर जाने र मृत्युसमेत हुन सक्छ ।

मंकीपक्सका लक्षण सामान्यतया २ देखि ४ हप्तामा हराएर जान्छन् । बच्चाहरूमा भने गम्भीर समस्या देखा पर्न सक्छ । रोगको गम्भीरता भाइरस संक्रमणको मात्रा, विरामीको स्वास्थ्य स्थिति र जटिलताको प्रकृतिसँग सम्बन्धित हुन्छ । यसले कमजोर प्रतिरक्षा प्रणाली भएका मानिसमा गम्भीर समस्या निम्त्याउन सक्छ । मंकीपक्सका गम्भीर विरामीमा सेकेन्डरी इन्फेक्सन, ब्रोन्कोनिमोनिया,

सेप्सिस, इन्सेफलाइटिस र कर्नियाको संक्रमणले दृष्टि गुम्नेसमेत हुन सक्छ ।

विश्व स्वास्थ्य संगठन (डब्ल्यूएचओ) का अनुसार यो रोगको मृत्युदर ११ प्रतिशतसम्म पनि पुग्छ । साना बालबालिकामा मृत्युदर उच्च रहेको छ । हालको समयमा मृत्युदर लगभग ३.६ प्रतिशत छ । भन्डै दश संक्रमितमध्ये एकको भने जटिलताको कारणले मृत्यु हुने देखिएको संक्रामक रोग विशेषज्ञहरू बताउँछन् ।

एमपक्स शंका वा पुष्टि भएको व्यक्तिसँग असुरक्षित सम्पर्कमा नजाने, संक्रमित व्यक्तिलाई घर वा अस्पतालमा आइसोलेसनमा राख्ने, संक्रमित व्यक्तिको हेरचाह गर्ने तथा पूर्ण रूपमा जनस्वास्थ्यको मापदण्ड पालना गर्नुपर्छ । सामान्यतया यो आफै ठीक भएर जाने भाइरल रोग भएकाले यसको कुनै विशेष उपचार छैन । विरामीहरूलाई पर्याप्त पोषण स्थिति कायम राख्न तरल पदार्थ र पौष्टिक खाना खुवाउने तथा माध्यमिक व्याक्टेरिया संक्रमण (सेकेन्डरी व्याक्टेरिया संक्रमण) संकेतअनुसार उपचार गरिन्छ ।

मन्त्रालयले पूर्वतयारी प्रतिकार्य र व्यवस्थापन भए पनि आमनागरिकबाट जनस्वास्थ्यका मापदण्डहरू पालना भएमा मात्र मंकीपक्सको रोकथाम र नियन्त्रणका लागि सम्भव हुने भएकाले सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूलाई जनस्वास्थ्यका मापदण्ड पालना गर्न गराउन अनुरोध गरेको छ । (स्रोत: अनलाइनखबर)

भारतले थप २५१ मेगावाट बिजुली किन्ने

काठमाडौं: भारतले थप २५१ मेगावाट बिजुली किन्ने भएको छ । काठमाडौंस्थित भारतीय दूतावासले एक विज्ञप्ति जारी गर्दै नेपालका १२ वटा जलविद्युत् परियोजनाहरूबाट थप विद्युत् लैजाने जनाएको हो ।

भारतले पहिलो पटक बिहारमा मध्यकालीन विद्युत् खरिद सम्झौता गर्ने भएको छ । मध्यकालीन सम्झौतापछि दैनिक ९४१ मेगावाट (२८ वटा परि योजनाबाट) भारतले बिजुली लैजान्छ । २५१ मेगावाट स्वीकृत हुनु अगावै नै गत आर्थिक वर्षमा १६ अर्ब ९३ करोड रुपैयाँ बराबरको विद्युत् विक्री गरी नेपाल खुद विद्युत् निर्यातकर्ता तथा खुद राजस्व उत्पादनकर्ता बनिसकेको छ ।

सन् २०२१ अक्टोबरमा नेपालले पहिलो पटक भारतमा ३९ मेगावाट विद्युत् निर्यातका लागि अनुमति पाएको थियो । इन्डियन इनर्जी एक्सचेन्जको डे अहेड मार्केटमा विक्री गरी नेपालले पहिलो पटक ऊर्जा निर्यात सुरु गरेको हो । त्यसयता भारतले रियल टाइम मार्केटमा समेत पहुँच प्रदान गरेको छ । नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले हरियाणा र बिहारका डिस्कमसँग मध्यकालीन विद्युत् विक्री सम्झौता पनि गरेको छ ।

भारतले भारतका खरिदकर्ताहरूका लागि जलविद्युत् खरिद दायित्व (एचपिओ) को एक हिस्साको रूपमा नेपालबाट हुने जलविद्युत् आयात गणना गर्ने प्रावधान पनि खोलेको छ । जसले खरिदकर्ताहरूलाई

नेपालबाट विद्युत् खरिद गर्न प्रोत्साहित गर्दछ ।

नेपाल र भारतबीचको दीर्घकालीन ऊर्जा सम्झौताले आगामी १० वर्षमा नै नेपालबाट भारतलाई १० हजार मेगावाटसम्म विद्युत् विक्री गर्ने परिकल्पना गरेको छ । यो सँगै नेपाल दक्षिण एसिया क्षेत्रकै प्रमुख जलविद्युत् निर्यातकर्ता बन्ने बाटोमा छ । बंगलादेशलाई ४० मेगावाट विद्युत् विक्री गर्ने सम्झौता टुङ्गो लागि सकेको छ । गत साउन १३ गते हस्ताक्षर गर्ने योजना थियो । तर, बंगलादेशको पछिल्लो राजनीतिक घटनाक्रमका कारण अर्को निर्णय नहुँदासम्मका लागि उक्त योजना स्थगित भएको छ । (स्रोत: सेतोपाटी)

२ महिनामा विपद्मा परेर १९० को मृत्यु

काठमाडौं: दुई महिनामा बाढी पहिरोलगायतका विपद्मा परेर १९० जनाको मृत्यु भएको छ । नेपाल प्रहरीका अनुसार, सोमवार दिउँसोसम्म विभिन्न विपद्मा परेर काठमाडौं उपत्यकामा ३, कोशी प्रदेशमा २७, मधेश प्रदेशमा ८, बागमती प्रदेशमा ३२, गण्डकी प्रदेशमा ५६, लुम्बिनी प्रदेशमा ३६, कर्णाली प्रदेशमा १३ र सुदूरपश्चिम प्रदेशमा १५ जनाको मृत्यु भएको छ ।

देशभर २३८ जना घाइते छन् । उनीहरूलाई उपचारका लागि नजिकैको अस्पतालमा लगेको प्रहरीले जनाएको छ । प्रहरीले विपद्का कारण जोखिममा परेका ११४ जनाको उद्धारसमेत गरेको छ । बाढी पहिरोमा परेर देशभर ४९ जना बेपत्ता छन् । उनीहरूको खोजी कार्य जारी रहेको प्रहरीले जनाएको छ । बाढी पहिरोका कारण ३ सय २७ वटा घर, १ सय १२ वटा गोठ, ५१ वटा पुल, ४ वटा विद्यालय र २ वटा सरकारी कार्यालयमा क्षति पुगेको छ ।

८ सय ५२ वटा पशु चौपायको मृत्यु भएको छ । उक्त अवधिमा विपद्का घटनाबाट ४ हजार ८ सय १९ घरपरिवार विस्थापित भएको प्रहरीले उल्लेख गरेको छ । (स्रोत: अनलाइनखबर)

नेपालमा एआई...

म्याथार्थीले सन् १९५६ मा आफ्नो अनुसन्धानको क्रममा बनाएका थिए । साधारणतया एआई भनेको मानवजस्तै बौद्धिक मेसिन हो । एआईलाई मानवको सीप र तर्क क्षमताको नक्कल गर्ने साधन मानिन्छ जसमा तर्क, मान्यता र प्राकृतिक भाषा पनि समावेश छ । व्यापक अर्थमा एआईलाई कम्प्युटर विज्ञानको अध्ययन क्षेत्रका रूपमा वर्णन गरिएको छ । स्टार्ट डट आइओको रिपोर्टअनुसार नेपालमा आइफोन सक्रिय प्रयोगकर्ताको संख्या केही वर्षअगाडि लगभग ८ लाख ७२ हजार ७ सय थियो । सो संख्या हाल पाँच गुणाले बृद्धि भएको हुनु पर्छ भन्ने अनुमान छ ।

नेपाल परिवर्तनको छेउमा छ, जसले आफ्नो आर्थिक र सामाजिक भविष्य परिवर्तन गर्न सक्छ । यस दशकको अन्त्यअघि विश्वको कुनै पनि देशको तुलनामा धेरै नेपालीले हरेक दिन एआई प्रयोग गर्नेछन् । अर्क उन्नत अर्थतन्त्रका मानिसहरू देशले एआई प्रयोग गर्ने तरिकाहरू देखेर छक्क पर्नेछन् । नेपाल प्राविधिक क्रान्तिको सुरुवाती विन्दुमा छ, जसले आफ्नो सामाजिक र आर्थिक भविष्यको मार्ग परिवर्तन गर्न सक्छ र यो क्रान्ति बाँकी विश्वका लागि पाठ हुन सक्छन् ।

इन्टरनेटको पहुँच बढ्दै गएको छ र किफायती डेटा योजनाको उपलब्धतासँग अधिक मानिसहरू अनलाइन छन् । यसले एआई अनुप्रयोग र सेवाका लागि ठूलो प्रयोगकर्ता आधार सिर्जना गरेको छ । तर, जहाँ नेपालले अरू सबैलाई उछिनेको छ, त्यो यसको डिजिटल सार्वजनिक

पूर्वाधारमा छ ।

भारत र नेपालका विभिन्न अपांगता भएका नागरिक पनि विभिन्न मोबाइल एप्सबाट लाभान्वित हुने अवस्थामा छन् । गुगलले नेपाल भाषा अर्थात् नेवारी, नेपाली र हिन्दीलगायत १ सय २० भन्दा बढी भाषामा लाइभ ट्रान्सक्राइब विकल्पहरू ल्याएकाले उनीहरूले आफ्नै भाषामा कुनै खास विषयमा ज्ञान प्राप्त गर्न सक्छन् । एआई प्रयोग गरेर हामी पुस्तक स्क्यान गर्न, विश्लेषण गर्न र पाठलाई सरल तरिकाले बुझ्न सक्छौं र त्यसपछि हामी विशेष पाठमा आधारित प्रश्न सिर्जना गर्न आदेश थिच्न सक्छौं । विद्यार्थीका लागि धेरै तरिकामा लाभदायक हुनेछ । तसर्थ, नेपाल र भारत दुवैले एआईलाई बेवास्ता गर्न सक्दैन ।

नेपाल र भारतमा एआई

नेपालमा आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्समा नीतिगत हस्तक्षेपको अभाव छ, तर बैक तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा एआई आधारित प्राविधिको प्रयोगले नेपाल प्राविधिक विकासमा धेरै पछाडि नरहेको देखाउँछ । काठमाडौंको नौलो रेस्टुरेन्ट, जहाँ खानाले प्राविधिकसँग मेल खाँदछ भन्ने नारामा पाँच जना रोबोट वेटर छन्, रोबोटिक्स र एआईमा विशेषज्ञ युवा इन्जिनियरद्वारा स्थापित एक नेपाली कम्पनी, पालिया प्राविधिकद्वारा डिजाइन र निर्माण गरिएको हो । चाखलाग्दो कुरा के छ भने नौलो दक्षिण एसियाकै पहिलो डिजिटलाइज्ड रोबोटिक रेस्टुरेन्ट हो । समग्रमा एआईले नेपालको विकासमा योगदान दिन सक्छ र त्यसका लागि गृहकार्य गर्नु जरुरी भइसकेको छ ।

७४ जिल्लामा फैलियो डेंगु, तनहुँमा सबैभन्दा बढी

काठमाडौं: एडिस एजेण्टाई र एडिस एन्वैपेक्टस नामक लामखुट्टेबाट सरेर डेंगु नेपालका ७४ जिल्लामा फैलिएको छ । त्यसमध्ये इपिडिमियोलोजी तथा रोग नियन्त्रण महाशाखा (इडीसीडी)को पछिल्लो तथ्यांकअनुसार सबैभन्दा बढी तनहुँमा छ ।

सन् २०२४ को सुरु अर्थात् गत पुसको मध्यदेखि हालसम्म ३ हजार ७५५ जनामा डेंगु संक्रमण पुष्टि भएको छ । इपिडिमियोलोजी तथा रोग नियन्त्रण महाशाखा (इडीसीडी)का अनुसार गण्डकीमा १ हजार ४४८, बागमतीमा ९२८ डेंगु संक्रमित फेला परेका हुन् ।

त्यस्तै, कोशीमा ६३९, लुम्बिनीमा ३२८, सुदूरपश्चिममा २९५, मधेशमा ६५ र कर्णाली प्रदेशमा ५२ जनामा डेंगु संक्रमण पुष्टि भएको छ । जिल्लागतरूपमा सबैभन्दा धेरै तनहुँमा ७५५, काठमाडौंमा ३५४, कास्कीमा २७४, भ्रुवामा १४७, चितवनमा १४५, पर्वतमा १३६, मकानपुरमा ९०, गोरखामा ८५ जना डेंगु संक्रमित भेटिएका छन् ।

पछिल्ला दिनमा गण्डकीमा प्रदेशका जिल्लामा डेंगु फैलिने क्रम विस्तारै बढ्दै छ । अब मनसुन विस्तारै रोकिँदै गएसँगै डेंगुका विरामी बढ्न सक्ने इडीसीडीका अधिकारी बताउँछन् । अघिल्लो वर्ष ७७ वटै जिल्लामा डेंगु फैलिँदा ५२ हजार भन्दा बढी संक्रमित भएका थिए भने २० जनाको मृत्यु भएको थियो ।

पहाड उल्लो डेंगु

दुई दशक अघिसम्म काठमाडौं उपत्यकामा बिरलै मात्र लामखुट्टे लाग्थ्यो । पहाडी र हिमाली जिल्लामा कीराहरूबाट सरेर 'कीटजन्य रोग' सायदै

फैलिने गरेको थियो । तर केही वर्षयता तराईका भू-भागमा मात्रै हुने भनिएका रोगहरू पहाड हुँदै हिमाली क्षेत्रसम्मै पुगिसकेका छन् । जनस्वास्थ्यविद्का अनुसार डेंगुको प्रकोप फैलिनुमा बढ्दो तापक्रम, जनघनत्व, अत्यस्थित शहरीकरण, जलवायु परिवर्तन, लामो बर्खा, किटाणुमा कम तापक्रममा बाँच्न सक्ने क्षमताको विकास लगायत कारण हुन् ।

डेंगु लामखुट्टेबाट सरेर रोग हो । डेंगु एडिस एजेण्टाई र एडिस एन्वैपेक्टस नामक लामखुट्टेले टोकेर हुने तीव्र भाइरल संक्रमण हो । सामान्यतया १५ देखि ३५ डिग्रीको तापक्रममा लामखुट्टेको वृद्धि-विकास हुन्छ । डेंगु भाइरस फैलाउने लामखुट्टेका लागि भने १० देखि ४० डिग्रीसम्मको तापक्रम अनुकूल मानिन्छ ।

कीट विज्ञहरूका अनुसार एउटा लामखुट्टेको सरदर आयु ३० देखि ४० दिनसम्म हुने भए पनि लामखुट्टेले पारेका अण्डा उपयुक्त वातावरण पाउँदा वर्षौसम्म रहिरहन्छन् । पछि त्यही लार्वा बन्छ । लार्वा सातदेखि १० दिनसम्ममा वयस्क हुन्छ । डेंगु सार्ने लामखुट्टेले प्रायः दिउँसोमात्र टोक्छ । संक्रमित पोथी लामखुट्टेले न्यूनतम पाँच एमएलसम्म पानी जमेको र सफा पानीमा पनि फुल पार्न सक्छ ।

डेंगुको मुख्य लक्षण भनेको एक्कासी उच्च ज्वरो आउनु हो । यो ज्वरो पाँचदेखि सात दिनसम्म रहन सक्छ । डेंगु लागेमा रक्तकोष घट्न गई रोग प्रतिरोधात्मक क्षमतामा हास आउँछ । फलस्वरूप विरामी व्यक्ति सिक्किस्त हुने गर्छन् ।

धेरैमा डेंगु कडा हुँदैन तर, कसैकसैमा भने डेंगु संक्रमणले जटिल अवस्था आउन सक्छ । निरन्तर वान्ता हुनु, पेट धेरै दुख्नु, रक्तश्राव हुनु, नाक वा गिजाबाट रगत

वग्ने, बेहोस हुने, रगत जाँचमा प्लेटलेटस संख्या तीव्र गतिमा घट्नुले डेंगुको जटिल अवस्थामा जान सक्ने संकेतको रूपमा लिने गरिन्छ । यस्तो अवस्थामा अनिवार्य चिकित्सकको निगरानीमा उपचार वा परामर्श लिनुपर्ने हुन्छ ।

शुक्रराज ट्रिपिकल तथा सरुवा रोग अस्पतालका प्रमुख कन्सल्टेन्ट फिजिसियन डा. विमल शर्मा चालिसे फरक सेरोटाइपको संक्रमण भएमा जटिलता बढी हुने बताउँछन् । उनका अनुसार पहिलो पटक डेंगुको जुन सेरोटाइपले संक्रमण गरेकोमा अर्को पटक पुनः त्यही सेरोटाइपले संक्रमण गर्दैन । तर दोस्रो पटक-फरक खालको सेरोटाइपले संक्रमण गर्दा जटिलता बढी हुन्छ ।

डेंगुबाट बच्न के गर्ने ?

डेंगु लामखुट्टेको वृद्धि, विकास सबभन्दा बढी फालिएका टायरमा तथा फलाम र प्लास्टिकका ड्रमहरू हुन् । डेंगुको संक्रमण रोक्नका लागि लामखुट्टेले फुल पार्ने सक्ने सम्भावित घरभित्र र वरपरका पानी जमेको ठाउँहरू र पानी राख्ने भाँडाहरू खोजी खोजी सफा गर्ने र लामखुट्टेको फुल नष्ट गर्नुपर्दछ ।

ट्यांकी, ड्रम, बाटा, बाल्टिनजस्ता पानी राख्ने भाँडाहरू पनि लामखुट्टे नछिर्ने गरी राम्ररी छोपेर राख्नुपर्छ । पानी जम्नसक्ने ठाउँमा नियमित सफा गर्नुपर्छ । साथै समुदायस्तरमै लामखुट्टेको लार्वा खोज र नष्ट गर अभियानलाई तीव्र पार्नु पर्छ । बाहिर निस्कँदा शरीर ढाक्ने कपडा लगाएर निस्कने, घरका भ्याल, ढोकामा जाली हाल्ने, दिउँसो सुत्दा भुल हाल्नेजस्ता पक्षलाई व्यवहारमा उतार्नुपर्छ । (स्रोत: अनलाइनखबर)

जिल्ला लिग फुटबलको तयारीमा गोर्खा ब्याडज क्लब

समाज संवाददाता

हेटौंडा: मकवानपुर जिल्ला लिग फुटबल प्रतियोगिता करिब ४ वर्षको अन्तरालमा सुरु हुँदैछ। जिल्ला फुटबल संघको आयोजनामा करीब ३ वर्षको अन्तरालमा प्रतियोगिता आउँदो भदौ ७ गतेबाट सुरु हुने भएको हो।

जिल्ला फुटबल संघको करिब ३ हप्ताअघि बसेको कार्यसमितिको बैठकबाट प्रतियोगिता आयोजना गर्ने निर्णय गरेको छ। ४ वर्षको अन्तरालमा जिल्ला लिगको प्रतियोगिता आयोजना नभएपछि यसलाई हरेकवर्ष निरन्तरता दिनका लागि प्रतियोगिताको आयोजना भदौ ७ गते गर्ने निर्णय गरेको हो।

मकवानपुर जिल्ला फुटबल संघले पनि यो प्रतियोगितालाई सफलपूर्वक सञ्चालन गर्नका लागि तीव्र तयारी गरिरहेको छ। यस वर्षबाट प्रतियोगितामा सहभागी हुने क्लबहरूलाई बरियतामा छुट्याइने जिल्ला फुटबल संघले निर्णय गरेको छ। लिगको प्रतियोगितामा सहभागी हुने २८ क्लबका पदाधिकारीहरूको उपस्थितिमा भएको छलफल कार्यक्रमबाट क्लबहरूको बरियता छुट्याइने निर्णय गरेको थियो।

लिगमा सहभागी क्लबहरूलाई ४ वटा समूहमा विभाजन गरेर प्रत्येक क्लबलाई ७ समूहमा छुट्याइनेछ। हरेक समूहको शीर्ष ३ स्थानमा रहने क्लबहरू एन्फा मकवानपुरको 'ए' डिभिजन क्लबमा तथा चौथो र पाँचौ हुने ८ वटा क्लबहरू 'बी' डिभिजनमा छनोट हुनेछन् भने छैटौं र सातौं हुने ८ वटा क्लबहरू एन्फा मकवानपुरको 'सी' डिभिजन क्लबको सूचीमा पर्नेछन्। जिल्लाको खुला क्वालिफाइबाट आएका दुईसहितको १० क्लबले आगामी वर्ष हुने 'सी' डिभिजन लिग प्रतियोगितामा सहभागी हुन पाउनेछन्।

प्रतियोगितामा सहभागी हुनका लागि सम्बन्धित क्लबहरूले ५ हजार रुपैयाँ दर्ता शुल्क बुझाएर आगामी भदौ ४ गतेसम्म टिम दर्ता गराइसक्नुपर्नेछ। लिग प्रतियोगितामा च्याम्पियन बन्ने क्लब प्रदेश लिग प्रतियोगितामा सहभागी हुन पाउनेछ।

प्रतियोगितामा सहभागी हुनका लागि हेटौंडा-४, करीबस्थित गोर्खा ब्याडज क्लबले पनि तयारी गरिरहेको छ। क्लबले प्रतियोगितामा सहभागी हुनका लागि आफ्नो तयारीलाई तीव्र गतिमा अगाडि बढाएको हो। ३ वर्षपछि आयोजना हुन लागेको

प्रतियोगितामा सहभागी हुनका लागि विभिन्न खेलाडीहरूसँग सम्झौता गरेर उनीहरूलाई प्रतियोगिताका लागि अनुबन्धन गरेको छ। गोर्खा ब्याडज क्लबले नियमितरूपमा प्रशिक्षण दिइरहेको छ। ३ वर्षसम्म सञ्चालन हुन नसकेको लिग प्रतियोगितामा खेलाडीहरूलाई सहभागी गराउनका उतासाह बढिरहेको क्लबका सल्लाहकार युवराज लामाले बताउनुभएको छ।

हेटौंडा-१० स्थित वनविज्ञान क्याम्पसको चौरमा खेलाडीहरूलाई प्रशिक्षण दिइरहेको सल्लाहकार लामाले बताउनुभयो। खेलाडीहरूलाई उत्कृष्ट देखाउनका लागि एकसातानै प्रशिक्षण दिने गरेको उहाँले बताउनुभयो। क्लबका खेलाडीहरूलाई देवन श्रेष्ठले प्रशिक्षण दिइरहनुभएको छ भने टिम म्यानेजरको रूपमा सबीन देउलाले प्रशिक्षणमा सहयोग गरिरहनुभएको छ।

प्रशिक्षणमा सहभागी खेलाडीहरूले विहान ८ बजेदेखि ११ बजेर ३० मिनेटसम्म अभ्यास गर्ने गरेका छन्। खेलाडीहरूले प्रशिक्षणको क्रममा आफ्नो फिटनेस, टिमकोअर्डीनेसन, टिमलाई कसरी म्यानेज गर्ने भन्ने विषयलाई मध्यनजर गरेर व्यवस्थापकीय ढंगबाट तयारी गरिरहेको उहाँले बताउनुभएको छ। प्रशिक्षक श्रेष्ठले पनि खेलाडीहरूको रूचि, क्षमता, कौशलतालाई बुझेर प्रशिक्षण दिएको कारण खेलाडीहरूले राम्रो प्रतिक्रिया प्रस्तुत गरिरहेको उहाँको भनाइ छ।

वि.स. २०७६ सालपछि हुन लागेको प्रतियोगिताको उपाधि हात पार्ने लक्ष्य लिएको र त्यहीअनुसार खेलाडीहरूलाई प्रशिक्षण दिइरहेको बताउनुभयो। खेलाडीहरूको स्वास्थ्यलाई मध्यनजर गरेर पोषणयुक्त खानपानको व्यवस्था गरेको उहाँले बताउनुभयो। हेटौंडा-४, करीब निवासी सुशाल श्रेष्ठले खेलाडीहरूलाई नियमितरूपमा फलफूल सहयोग गरिरहनुभएको छ। खेलाडीहरूलाई फलफूल खुवाउने गरेकोमा अब चना र अण्डा पनि खुवाउने बताउनुभयो।

गोर्खा ब्याडज क्लबबाट प्रतियोगितामा अलिफ देउलाले टिम क्याप्टेनको भूमिका निर्वाह गर्नुहुनेछ। मकवानपुरकै उत्कृष्ट स्पाइकर मनोज घलान र १९ वर्ष उमेर समूहका रिहान लामालाई प्रतियोगितामा सहभागी गराउने सम्झौता भइसकेको कारण पनि उनीहरूले उपाधि नजिक पुऱ्याउन सक्ने अपेक्षा गरेको उहाँको भनाइ छ। यस्तै, क्लबको रक्षापत्तिमा आकाश

कटुवाल र गम्भीर थिङ रहेका छन्। प्रतियोगितामा रोहन देउला, प्रशान्त देउला, विमल घलान, विपन घिमिरे, नवीन लामा, अनिल घलान र साहिल तामाङले मिडफिल्डको भूमिका निर्वाह गर्नेछन्। प्रताप तामाङ फरवार्डबाट खेल्नेछन्। सुरज लामा, संकल्प लामा, अविरेल जिम्बा र बकैया युथ क्लबका खेलाडी विमल घलानले डिफेन्डरको रूपमा खेल्नेछन्।

क्लबलाई हेटौंडा-४ निवास हाल कतारमा कार्यरत पवन श्रेष्ठले ६२ हजार ५ सय रुपैयाँ बराबरको खेल सामग्री सहयोग गर्नुभएको छ। उहाँले २५ एएनजेए सहयोग गर्नुभएको हो। यस्तै, हेटौंडा-१० स्थित नारायणी कलेजबाट जर्सी र हेटौंडा-५ स्थित सिटी कलेजबाट ट्यूकसुट सहयोग भएको छ। क्लबलाई स्थानीय तथा विदेशमा रहेकाहरूबाट व्यक्तिगत सहयोगसमेत प्राप्त भइरहेको छ। यसअघिको जिल्ला लिगमा अन्तिम समूहमा दोस्रो भएको क्लबले यसवर्ष उपाधि जित्ने लक्ष्य लिएको छ। प्रतियोगितामा सहभागी हुनका लागि २० जना खेलाडीहरू नियमित रूपमा प्रशिक्षणमा सहभागी भइरहेका छन्।

जिल्ला लिगमा सहभागी हुनका लागि आर्थिक वर्ष २०८०/८०८१ मा एन्फा मकवानपुरमा क्लब नवीकरण गरेको हुनुपर्नेछ। प्रतियोगिताको उपाधि विजेताले असोज महिनामा हुने प्रदेश लिग प्रतियोगितामा सहभागी हुन पाउने छन्। प्रतियोगिता हेटौंडा-११ स्थित थानाभन्थाङ खेलमैदान, हेटौंडा-६ स्थित गौरीटार रंगशाला र हेटौंडा-५ स्थित पिप्ले क्याम्पा रंगशालामध्ये दुईवटा मैदानमा खेलाइनेछ। प्रतियोगिताको विजेता टिमले एक लाख रुपैयाँ र उपाधि विजेता टिमले ५० हजार रुपैयाँसहित शिल्ड, मेडल तथा प्रमाणपत्र प्राप्त गर्नेछन्। प्रतियोगिता आयोजनाका लागि करिब १२ लाख रुपैयाँ खर्च हुने अनुमान आयोजकको छ।

यसअघि भएको जिल्ला लिगको उपाधि न्यु डार्फ युथ क्लबले जितेको थियो भने उपाधि विजेता हटिया स्पोर्ट्स एकेडेमी बन्न पुगेको थियो। विसं २०७६ सालको कोरोनापछि सञ्चालन हुन नसकेको लिग प्रतियोगितालाई निरन्तरता दिन यस वर्षबाट प्रतियोगिता आयोजना गरेको हो। प्रतियोगिताका लागि विभिन्न निकायहरूबाट सहयोग प्राप्त भइरहेको छ।

बकैया गाउँपालिकाको तालाबन्दी चाँडै खुल्ने अध्यक्षको दाबी

समाज संवाददाता

हेटौंडा: मकवानपुरको बकैया गाउँपालिकाको कार्यालय तीन दिनदेखि तालाबन्दी छ। नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्रलगायतका दलले गाउँपालिकामा व्यथित बढेको भन्दै शुक्रबार ताला लगाएको हो।

गाउँपालिकामा तालाबन्दीपछि विभिन्न राजनीतिक दल र व्यक्तिहरूले विरोध जनाइरहेका छन् भने केहीले समर्थन जनाइरहेका छन्। ताला लगाउँदा जनतालाई प्रवाह गर्नुपर्ने सेवा ठप्प भएको छ।

तालाबन्दीका कारण आइतबार पालिकाबाट प्रवाह हुने सेवा ठप्प भएको छ। सोमबार जैनपूर्णिमाको सार्वजनिक विदा भएका कारण तालाबन्दीको कुनै प्रभाव परेन। यस्तै, आज मंगलबार पनि गाईजात्राको अवसरमा बागमती प्रदेश सरकारले सार्वजनिक विदा दिएका कारण तालाबन्दीको प्रभाव पडेन।

कार्यालयमा लगाइएको ताला खोल्नेबारे अहिलेसम्म कुनै सहमत हुन सकेको छैन। शनिवार पालिकाका अध्यक्ष धर्मराज लामिछानेले, उपाध्यक्ष भक्तबहादुर खत्रीसहित विभिन्न दलका प्रतिनिधिसहित सर्वदलीय बैठक बसेर उक्त समस्याबारे छलफल गरे पनि निष्कर्षमा पुग्न सकेन। कुनै निष्कर्षमा नपुगेपछि ताला कहिले खुल्छ भन्नेमा अन्याय देखिएको छ।

लगातार सार्वजनिक विदा परेका कारण सेवा प्रवाहमा तालाबन्दीको प्रभाव नभए पनि सहमत भएर तालाबन्दी नखोले बुधवारबाट सर्वसाधारणलाई प्रभाव

पर्नेछ। ताला लगाउने दलहरूले आफूहरूको माग गाउँपालिकाका अध्यक्षले पूरा नगरेसम्म ताला नखुलाउने र कुनै समझतिबिना ताला फोर्ने काम भएमा थप सशक्त आन्दोलन गर्ने चेतावनी दिइरहेको छ।

गाउँपालिकाको सामाजिक र स्वास्थ्य शाखाको जिम्मेवारीका विषयमा विवाद हुँदा एमाले र माओवादी केन्द्रका जनप्रतिनिधिहरूले शुक्रबार गाउँपालिकामा तालाबन्दी गरेका थिए। फटिक्करण प्याकुरेल अधिकृतस्तर छैटौंलाई सामाजिक विकास र सोही तहका रमेश फुयाँललाई स्वास्थ्य शाखाको जिम्मेवारी तोक्ने गाउँपालिका अध्यक्ष धर्मराज लामिछानेले निर्णय गर्ने तयारी गरेसँगै उपाध्यक्ष भक्तबहादुर खत्रीले असहमति जनाउनुभएको थियो। उपाध्यक्ष खत्रीले प्याकुरेललाई स्वास्थ्य शाखाको जिम्मेवारीमा नै राख्नुपर्ने माग गर्नुभएको थियो। यसअघि स्वास्थ्य शाखा र सामाजिक विकास शाखाको जिम्मेवारी प्याकुरेलले सम्हाल्दै आउनुभएको थियो।

गाउँपालिकाका अध्यक्ष लामिछानेले कार्यालयमा लगाइएको ताला चाँडै खुल्ने अवस्था बन्ने बताउनुभएको छ। अहिले आफूले राजनीतिक दलसहितका पक्षहरूसँग छलफल गरेर उक्त समस्या समाधान गर्न सुरु गरेको उहाँको भनाइ छ। सामाजिक शाखाअन्तर्गत रहेको स्वास्थ्य शाखालाई छुट्याएर सेवा प्रवाहमा सजिलो पार्न जिम्मेवारी बाँडफाँड गर्न खोज्दा उक्त समस्या आएको उहाँले बताउनुभयो।

पालिकाको शाखाको जिम्मेवारी तोक्ने विषयमा गाउँपालिकाका अध्यक्ष

धर्मराज लामिछानेले एकलौटी निर्णय गरेको भन्दै ताला लगाएको जनाइएको छ। पालिकाका उपाध्यक्ष खत्रीले अध्यक्ष लामिछानेले कर्मचारी आफूखुशीले चलाएको आरोप लगाउनुभएको छ। अहिले विभिन्न सामाजिक सञ्जालमा उपाध्यक्षको नेतृत्वमा पालिकामा तालाबन्दी गरिएको भन्ने सूचना गलत भएको उपाध्यक्ष खत्रीको भनाइ छ। आफू तालाबन्दी हुनुपर्छ भन्ने पक्षमा नरहेको भन्दै उहाँले गाउँपालिकाका अध्यक्ष उक्त समस्या समाधान गर्न तयार हुनुपर्ने बताउनुभएको छ। उहाँले आफ्नो चरित्रसमेत हत्या गर्ने गरी उपाध्यक्षको नेतृत्वमा तालाबन्दी भएको भन्ने सूचना फैलाएको भन्दै त्यो सत्य नभएको बताउनुभयो।

आफू र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्रलगायतका दलले पालिकाको समग्र व्यथितबारे बुझाएको पत्र बुझेको तर आफ्नो नेतृत्वमा तालाबन्दी नगरेको बताउनुभयो। उहाँले सरकारले कार्यालयमा तालाबन्दी गरेर जनताको सेवालालाई रोक्न नहुने बताउनुभएको छ।

उहाँले मंगलबार सार्वजनिक विदा भएकाले समस्या नहुने र त्यसपछि भने सेवा प्रवाहमा असर हुने भन्दै समस्या समाधान गर्नुपर्ने बताउनुभयो। उहाँले चाँडै यो समस्या समाधान गर्न अध्यक्ष सकारात्मक बनेर सबैसँग समन्वय र सहकार्य गर्न तयार हुनुपर्ने बताउनुभएको छ। हरेक महिनाको ५ गते बस्ने नियमित कार्यपालिका बैठकभन्दा अगाडि यो समस्या समाधान गर्नुपर्ने उहाँले बताउनुभयो।

सिस्नुपानीको गाईजात्रा विशेष कार्यक्रम सम्पन्न

समाज संवाददाता

हेटौंडा: सिस्नुपानी नेपाल मकवानपुरले गाईजात्रा विशेष हास्यव्यङ्ग्य कार्यक्रम गरेको छ। शनिवार हेटौंडा-४ स्थित ओम्पाक्स हलमा सिस्नुपानीले गाईजात्रा विशेष हास्यव्यङ्ग्य कार्यक्रम आयोजना गरेको हो।

हेटौंडा उपमहानगरपालिका ४ नम्बर वडा कार्यालयको सहयोगमा भएको कार्यक्रममा लेखन, कविता, प्यारोडी गायन, समसामयिक राजनीति, सामाजिक प्रस्तुति गरिएको छ। कार्यक्रममा मनोरञ्जनात्मक क्यारिक्चर, प्यारोडी

अन्तर्राष्ट्रिय बाल साहित्य महोत्सव हुँदै

काठमाडौं: नेपालमा पहिलोपटक अन्तर्राष्ट्रिय बाल साहित्य महोत्सव हुने भएको छ। नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान, नेपाल बाल साहित्य समाज र रुम टु रिडको संयुक्त आयोजनामा आगामी असोज ४ र ५ गते बालसाहित्य सम्मेलन हुन लागेको काठमाडौंमा आयोजित पत्रकार सम्मेलनमा जानकारी दिइयो।

नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठानका उपकूलपति विमल निभाका अनुसार सम्मेलनमा भारत, चीन, श्रीलंका, जापान, अमेरिकालगायत २५ लेखक तथा सर्जकहरू सहभागी हुनेछन्। सम्मेलनमा बालबालिकालाई क्षेत्रमा गरिएका दुई दर्जनभन्दा बढी अनुसन्धान पत्र, बाल साहित्य प्रस्तुत गरिने जनाइएको छ। सम्मेलनले नेपाली बालसाहित्यलाई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा चिनाउन मद्दत गर्ने आयोजकको विश्वास छ। सम्मेलनमा कथा वाचन सत्र, बाल पुस्तक तथा कला प्रदर्शनी हुनेछन्। (स्रोत: अनलाइनखबर)

विद्यालयस्तरीय व्याडमिन्टन प्रतियोगिता हुने

समाज संवाददाता

हेटौंडा: मकवानपुर जिल्ला व्याडमिन्टन संघको अयोजनामा भदौ २७ गतेदेखि जिल्लास्तरीय रनिडमिन्टन अन्तर विद्यालयस्तरीय व्याडमिन्टन प्रतियोगिता हुने भएको छ। हेटौंडा-११ स्थित थाना भन्थाङको कभर्डहलमा भदौ २७ गतेदेखि

२९ गतेसम्म यु-१३ र यु-१७ छात्र/छात्रा व्याडमिन्टन प्रतियोगिता हुने भएको हो। जिल्ला व्याडमिन्टन संघको कार्यसमितिको बैठकले प्रतियोगिता आयोजना गर्ने निर्णय गरेको हो। प्रतियोगितामा सहभागी हुनका लागि भदौ २५ गतेसम्म नाम दर्ता गराइसक्नुपर्नेछ।

प्रतियोगिताको पुरस्कार राशिबारे पछि निर्णय गरिने संघका सदस्य नरेन्द्र मोक्तानले जानकारी दिनुभएको छ। व्याडमिन्टन खेलाडी तथा उद्यमी स्वर्गीय वीके बोसको स्मृतिमा पहिलो पटक प्रतियोगिता आयोजना गर्न लागिएको हो। प्रतियोगिताका लागि १ लाख ५० हजार रुपैयाँ खर्च हुने अनुमान गरिएको छ।

हेटौंडा रिफरेन्स ल्याबरोटरी

ELISA, CLIA तथा फुल्लि अटोमेटेड मेसिनद्वारा रगतको स्पेसल जाँचहरू गरिन्छ।

साथै रगत, दिसा, पिसाब, पिप कल्चर समेत गरिन्छ।

(HRL)

-आइएस सम्बन्धी सम्पूर्ण परीक्षण गरिन्छ।

खुल्ने समय: विहान ७:०० बजेदेखि बेलुका ७:०० बजेसम्म

सञ्चालनको छोटो अवधिमा हाम्रो सेवालालाई विश्वास गर्दै सेवा गर्ने अवसर दिनुहुने सम्पूर्ण सेवाग्राहीप्रति आभारसहित अब प्रत्येक महिनाको दोस्रो शनिबार सुगर जाँच निशुल्क र चौथो शनिबार थाइराइड जाँचमा ५० प्रतिशत छुट हुने सहर्ष जानकारी गराउँदछौं।

थप जानकारीको लागि **HRL**

हेटौंडा रिफरेन्स ल्याबरोटरी

हेटौंडा-१, भिन्तुनापथ सम्पर्क फोन नं.: ०५७-५२०४५७

DOWNTOWN PIZZA

THE BEST PIZZA IN TOWN

FREE HOME DELIVERY

9802593651 / 9802593652

S creative foods Hetauda 4 Parijatpath

Admission Open !!!

+2 Science
Hotel Management
Commerce
Computer Science
Law (English Medium)

BSc. CSIT
BCA
BBS } TU Affinate

BSc. CSIT/BCA को तयारी कक्षा चलिरहेको छ।

(९८५५०७०४९७/९८५५०६७४३५/९८५५०६९४४४)

हेटौंडा- सिटी कलेज (जेनिथ मावि)

हेटौंडा-५, पिप्ले